

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Комаровської Оксани Анатоліївни
на дисертацію **Лю Шуай**

**«Інструментально-виконавська підготовка студентів педагогічних
університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації»**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01
освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами,
програмами, темами. Актуальність дослідження не потребує спеціальних
доказів. *По-перше*, йдеться про інструментально-виконавську підготовку
студентів педагогічних університетів; тобто не лише про високий рівень
виконавської майстерності музиканта-інструменталіста, а й про готовність
педагога-музиканта до досконалого оволодіння інструментом та репертуаром
для вільної художньої комунікації з майбутніми учнями, студентами,
аудиторією професіоналів та аматорів. Адже це необхідна складова професії і
одна з найважливіших умов виконання місії просвітництва в суспільстві,
транслявання високих цінностей: саме через «живе» виконання
встановлюється зв'язок зі слухачами, народжується співпереживання і
осмислення, отже через діалог формується суб'єктність і здатність культуру
творення. Попри те, що в науково-педагогічній спільноті присутнє глибоке
розуміння проблеми та інтерес до її розв'язання, все ж багатоаспектність
проблеми її значно актуалізує, спонукаючи як до узагальнень, так і до
деталізації та теоретизації.

По-друге, як показує практика, парадоксально те, що в інформаційному
суспільстві здатність його членів опрацювати інформацію є чи не
найскладнішою проблемою. Адже робота з інформацією означає не лише її
пошук у певних джерелах, а й аналіз, синтез, сформованість ставлення, відбір
для подальшого «прийняття», грамотного застосування і поширення. При
цьому темпи інформаційного насичення освітнього простору, зокрема й
звукового, нарощуються, а поряд із справжньою художньою інформацією

надходять потужні потоки технологічно організованої квазіхудожньої інформації, яка, на жаль, поглинається споживачами. Тобто студентам-музикантам педагогічних університетів вкрай важливо оволодівати способами і прийомами опрацювання інформації, передусім у музичній сфері, враховуючи можливості Інтернет джерел тощо і з перспективою застосування цих способів у професійній педагогічній і музично-творчій діяльності. Поряд із стрижневим для митців типом мислення – образним актуалізується завдання розвитку критичного мислення, пов'язаного саме з опрацюванням і розрізненням мистецької інформації.

По-третє, Лю Шуай заявлено аспект «асоціативного поєднання мистецької інформації», що пов'язано із розвитком гнучкого асоціативного мислення, котре ґрунтується на художній уяві і фантазії, музично-слуховій активності, тобто із гнучкістю і образністю мислення, зокрема й музичного, а також з уміннями швидко орієнтуватись і оперувати різноманітною інформацією, встановлювати паралелі між різними видами і жанрами мистецтва, між мистецтвом і найрізноманітнішими життєвими ситуаціями і сферами знання тощо. Власне розвиненість асоціативного мислення спонукає розвиток і прояв художньої інтуїції, важливої для створення образів.

Як результат поєднання цих трьох заявлених ключових складових, власне інструментально-виконавська підготовка студентів педагогічних університетів набуває нового актуального сенсу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. До найсуттєвіших положень *наукової новизни* дисертації відносимо, насамперед, виокремлення в заявленій проблемі і тлумачення феномену «асоціативне поєднання мистецької інформації», що розглядається як методологічний базис інструментально-виконавської підготовки та потрактовується як «здатність до сприйняття та усвідомлення різноманітної мистецької інформації, що передбачає високий рівень образно-асоціативного мислення, розвинену творчу уяву, фантазію та творчу самостійність майбутнього фахівця».

Подане обґрунтування цього феномену зумовило й виокремлення сутнісного для інструментально-виконавської підготовки психолого-педагогічного аспекту аналізу, згідно з яким відзначимо і такий момент наукової новизни як авторське визначення ключового поняття – система організації навчально-пізнавальної та творчо-виконавської діяльності, котра забезпечує формування особистісних компетентностей майбутнього вчителя у музично-виконавському, методико-педагогічному напрямку виконавської підготовки педагогічного спрямування, відповідно до високого рівня розвинутості образно-асоціативного мислення та творчої уяви майбутнього фахівця.

Саме така логіка дозволила Лю Шуай вибудувати доволі струнку методику досліджуваної підготовки і систему моніторингу відповідної відготовленості, що також є суттєвою складовою наукової новизни дослідження і визначає також практичне значення.

Обґрунтованість наукових положень та висновків дисертації забезпечується опорою на взаємодоповнювальні наукові підходи (інтегративний, пліхудожній, особистісно орієнтований) та принципи наукового пізнання (об'єктивність, історизм, цілісність), використанням коректних методів дослідження, а також валідними методиками статистичної обробки даних експериментального дослідження.

Основні результати дисертації пройшли достатню апробацію на наукових, науково-методичних і науково-практичних заходах та широко й послідовно висвітлювались у публікаціях.

Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Структура дисертації є усталеною для педагогічних досліджень, що утворює основу для логічного викладу перебігу дослідження, висвітлює логіку наукового мислення дисертантки, повноцінно презентує взаємозв'язки теоретичних, методико-прогностичних та експериментально-апробаційних здобутків. Дисертація традиційно складається зі Вступу, трьох розділів (теоретичного, методичного, експериментального за змістом), висновків із розділів та загальних висновків, списку використаних

джерел та додатків, котрі містять діагностувальні методики (авторські та адаптовані анкети, тести, опитувальники), репертуарні списки творів для самостійного опрацювання студентами з диференціацією мети.

Анотація, що передує викладу тексту, достатньо повно і концентровано розкриває зміст і дає уявлення про роботу.

У *першому, теоретичному, розділі* («Науково-теоретичні основи проблеми інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації») на основі опрацювання теоретичних джерел подаються робочі визначення ключових понять: власне інструментально-виконавська підготовка студента-музиканта закладу вищої мистецько-педагогічної освіти на основі асоціативного поєднання мистецької інформації, що правомірно і логічно розглядається, насамперед, як психолого-педагогічна проблема, а також асоціативне поєднання мистецької інформації.

Аналізуючи різні вектори реалізації вчителем музики своєї музично-педагогічної діяльності, Лю Шуань в процесі розгляду наукових джерел і практичного досвіду звертає увагу на важливість саме педагогічних аспектів виконавської підготовки студента-інструменталіста як майбутнього вчителя музики в контексті переконливого донесення до слухачів інтерпретаційного рішення музичного твору, а також зосереджується на важливості саме фортепіанного навчання з огляду на універсалізм цього інструменту. Суттєвого значення в такій підготовці відіграє артистизм педагога, особливо у спілкуванні з учнівською аудиторією. Принципово важливою якістю вчителя музики саме в контексті його інструментально-виконавської підготовки постає музикантська і особистісна мобільність, що виявляє себе як в суто музичній комунікації, так і в позитивно адекватному реагуванні на різноманітні непередбачувані ситуації в професії, де ґрунтовність підготовки є запорукою надійності виконавства і діалогу з учнями.

Позитивом теоретичного аналізу проблеми в цьому аспекті є постійне апелювання до конкретної аудиторії – дитячо-юнацької, з якою працює вчитель музики, з її віковою специфікою на різних етапах особистісного становлення.

Саме це виявляє низку завдань, які необхідно починати розв'язувати на етапі студентських років, формуючи готовність вчителя до професії, що зумовлює і певні віхи інструментально-виконавської підготовки зокрема.

Відповідно, логіка аналізу і висновків зумовила переконливе визначення Лю Шуань інструментально-виконавської підготовку студентів педагогічних університетів як системи організації навчально-пізнавальної та творчо-виконавської діяльності студентів, що забезпечує набуття виконавської майстерності, творчого зростання в межах вирішення завдань естетичного виховання майбутніх учнів. При цьому сутністю досліджуваного феномену постає інтерпретація музичного твору, яка вибудовується на асоціативних механізмах музичного мислення й слухової сфери. Крім того, авторкою правомірно зроблено акцент на тому, що результатом навчання в інструментальному класі і його орієнтиром є не «навченість», а саме розвиненість особистості виконавця на творчо-інтелектуальному підґрунті.

Так само дисертанткою здійснено досить ґрунтовний теоретичний психолого-педагогічний аналіз сутності мистецької інформації у зв'язку з асоціативним мисленням. Це також дало можливість конкретизувати дефініцію в контексті проблематики дослідження, зокрема позиції асоціативного поєднання мистецької інформації. Лю Шуань переконливо пов'язує його зі здатністю сприйняття та усвідомлення різноаспектної інформації, що невід'ємно від образності та асоціативності мислення, розвиненості уяви, а отже спирається і стимулює творчу інтерпретаційну самостійність студента-музиканта як майбутнього вчителя музики.

Розкрито зв'язок між мовами різних видів мистецтва на підґрунті художньо-образної природи як притаманної тільки мистецтву.

Ця ідея вбачається важливою і своєчасною ще й з огляду на вимоги, які висуває сучасна загальна мистецька освіта до підготовки вчителя музики в Україні та інших країнах Європи. Китайська система освіти також має враховувати таку тенденцію, оскільки свідомо і стрімко інтегрується у світові освітні, зокрема музично-педагогічні процеси.

Відтак, розкрито структуру і схарактеризовано компоненти інструментально-виконавської підготовленості студентів-музикантів із врахуванням контексту асоціативного поєднання мистецької інформації (мотиваційно-особистісний, когнітивно-знаннєвий, професійно-педагогічний, творчо-виконавський, інформаційно-асоціативний).

Характеристика компонентів дозволила зробити висновок щодо сутності готовності до інструментально-виконавської діяльності як специфічний стан, в основі якого покладено установка особистості студента до виконання музичних творів і задоволення актуальної для нього потреби. В основу цього логічно покладено мотивацію.

У другому, методичному, розділі («Організаційно-методичні засади інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації») аналізуються наукові підходи та педагогічні умови досліджуваного процесу підготовки; подається опис організаційно-методичної моделі інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації.

Зауважимо, що наукові підходи позиціоновано як методичні передумови для організації і визначення змістових орієнтирів інструментального навчання, зокрема виконавської діяльності. Саме з цього погляду правомірно виокремлено і спроектовано в контекст дослідження інтегративний, поліхудожній та особистісний підходи як стрижневі.

Привертає увагу трактовка поняття інтеграції в контексті дослідження як взаємозв'язки між змістом навчальних дисциплін, у результаті чого виконавська підготовка постає як свого роду цілісне освітнє середовище, і навпаки, необхідним є створення такого середовища для забезпечення інтегральної цілісної інструментально-виконавської підготовки. У продовження цього Лю Шуань аналізує полі художні засади підготовки, в основу чого покладено опанування зв'язків різних видів мистецтва для посилення емоційної наповненості інтерпретацій.

У третьому, експериментальному, розділі («Експериментальна перевірка методики інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації») традиційно описано критерії та показники підготовленості студентів педагогічних університетів до інструментально-виконавської діяльності відповідно до компонентної структури досліджуваного феномену, на підставі яких дисертантка здійснює замірювання за двома принциповими і взаємозумовленими позиціями, а саме визначенню рівнів підготовленості передуює з'ясування власне ролі асоціативного поєднання мистецької інформації в підвищенні якості інструментально-виконавської підготовленості. Разом це дає підстави для визначення адекватних методів відповідного діагностування, що цілком логічно.

Привертає увагу й те, що перед початком власне виявлення стану підготовленості на констатувальному етапі, авторкою проведено фактично пілотний експеримент для з'ясування поглядів/ставлення викладачів і студентів до проблеми шляхом анкетування, що презентувало об'єктивну картину такого ставлення й дало можливість уточнення вихідної позиції для коригування методичних засад.

Варто відзначити і різноманіття методик діагностування та творчих завдань для формування досліджуваної підготовленості, що конкретизують теоретичне обґрунтування висвітленням практичних аспектів експерименту та доцільно ілюструють його окремі положення – завдяки використанню цікавих прикладів з музичного та інших мистецтв, наведенню прикладів висловлювань і відповідей студентів, виконаних ними завдань тощо. Усе разом це додатково підтверджує достовірність здобутих результатів дисертації.

Також слід окремо зазначити той позитивний факт, що в цьому розділі, як і протягом викладу усього тексту дослідження, його авторка систематично зіставляє китайську і українську системи освіти, застосовує приклади мистецького матеріалу з європейської, зокрема української, музичної скарбниці та з китайського репертуару, що підтверджує її наміри впровадження здобутих результатів дослідження на теренах китайської музичної педагогіки, передусім

в підготовці до інструментального виконавства тощо. Цікаво й те, що Лю Шуай фіксує й ставлення до китайської музики в українських студентів як таке, що утворюється саме на підгрудні мистецьких асоціацій.

Цінно й те, що дібраний музичний/мистецький матеріал зорієнтований на різні вікові групи виконавців: від зовсім юних початківців до тих, хто обирає професію музиканта-інструменталіста (піаніста). Причому матеріал з інших мистецтв добирається досить продумано і доцільно, зокрема враховується необхідність для виконавців асоціативних зв'язків з театральним мистецтвом, акторськими вміннями, що в принципі невід'ємно від розвитку здатності сценічного представлення інтерпретацій, артистизму, діалогу з майбутніми учнями з приводу музичних творів тощо.

Динаміка рівнів підготовленості студентів подається за допомогою методу описової статистики, яка підтверджує результативність запропонованих методичних засад.

Рекомендації стосовно використання результатів дисертації.

Теоретичні і практичні (експериментальні) здобутки дисертації можуть використовуватись у процесі фахової підготовки вчителів музичного мистецтва як в Україні, так і в Китаї. Передусім йдеться про методичні аспекти дослідження, що подано досить деталізовано як п'ять груп методів, що націлені на різні складові інструментально-виконавської підготовленості, а також про систему діагностування/ моніторингу, що є науково вивіреною та одночасно зрозумілою і мобільною для застосування практиками в освітньому процесі.

Крім зазначених дисертанткою можливостей використання здобутих результатів (модернізація типових та робочих програм з курсів «Методика музичного виховання», «Виробнича педагогічна практика з музичного мистецтва», «Практикум з фахової підготовки», «Методика викладання дисципліни кваліфікації»), ці результати можуть ефективно використовуватись у системі післядипломної педагогічної освіти як вчителів загальної, так і викладачів спеціалізованої мистецької освіти.

Значущість здобутих результатів дослідження для науки і практики.

Професійний інтерес для науковців і практиків становлять аналіз змістово-

компонентної структури досліджуваного феномену інструментально-виконавської підготовки, що впливає із його сутності, та обґрунтованого тлумачення змісту «асоціативного поєднання мистецької інформації» саме в методичному контексті; а також розроблена методична складова ефективного забезпечення цього процесу: авторські тренінги, комплексний педагогічний інструментарій, передусім важливий для практичної підготовки студентів-музикантів до публічних концертних сценічних виступів, музичних змагань, самостійної роботи над творами невід'ємної від цілісного художнього пізнання музики та інших мистецтв.

Результативність розроблених методичних засад засвідчено їхньою апробацією в освітньому процесі факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, що підтверджено відповідними документами із зазначенням результативності впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. З огляду на глибину проблеми інструментально-виконавської підготовки загалом, варто було б деталізувати спектр невирішених питань організації інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації та окреслити нагальні й перспективні напрями подальших наукових розвідок з предмету дослідження, що збагатило б його науково-теоретичну частину.
2. Оскільки авторкою слушно зауважено недостатність наукових розвідок і загалом недостатність уваги українських і китайських науковців до аспекту використання мистецької інформації саме в контексті проблеми асоціативних між мистецьких зв'язків, доцільно було б у дослідженні ширше висвітлити таку проблематику в зарубіжних науково-методичних публікаціях.
3. Текст дисертації, передусім виклад експериментально-практичної частини вказує на практичний досвід дисертантки. Тому, на наш погляд, в дисертації варто було б описати конкретні приклади з власного педагогічного досвіду

дисертантки і вказати на це, що значно б підвищило рівень теоретизації експериментальних здобутків.

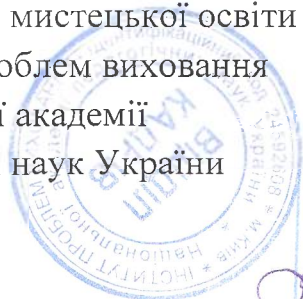
4. У продовження попереднього зауваження, поряд із досить чітко сформульованими в дослідженні висновками з теоретичного аналізу проблеми, мали б бути більш рельєфно окреслені власні позиції авторки щодо асоціативного поєднання мистецької інформації як методологічного підґрунтя інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів.

5. Розкриваючи теоретико-методологічні засади інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації автору бажано було б ширше показати взаємозв'язок між процесом асоціативного поєднання мистецької інформації та всебічним врахуванням індивідуальних можливостей кожного студента.

Загальні висновки.

Дисертація «Інструментально-виконавська підготовка студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і «Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» щодо написання робіт такого типу, а її авторка Лю Шуай заслуговує на присудження ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач лабораторії естетичного
виховання та мистецької освіти
Інституту проблем виховання
Національної академії
педагогічних наук України

Властивий підпис
СТВЕРДЖУЮ
Зав. відділу кадрів
Інституту проблем виховання НАПН України
Оксана КОМАРОВСЬКА
Комаровської О.О.
Григорук-Мисенко Т. В.